

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

Кафедра терапевтичної стоматології

«Затверджено»

на засіданні кафедри терапевтичної стоматології

Протокол № 11 від 12 січня 2016 р.

Зав. кафедрою _____ проф. А.В. Борисенко

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Пропедевтика терапевтичної стоматології
Модуль № 1	<i>Пропедевтика терапевтичної стоматології</i>
Змістовий модуль № 1	<i>Основний стоматологічний інструментарій та устаткування. Анатомічна будова постійних зубів</i>
Тема заняття	Зубна формула, клініко-анатомічні особливості зубів верхньої щелепи. Ознаки зубів. Моделювання зубів з пластичних та твердих матеріалів
Курс	II
Факультет	Стоматологічний
Кількість годин	1

Укладач: доц. О.О. Шекера

Методист: доц. О.О. Шекера

ЗУБНА ФОРМУЛА. КЛІНІКО-АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗУБІВ ВЕРХНЬОЇ ЩЕЛЕПИ. ОЗНАКИ ЗУБІВ. МОДЕЛЮВАННЯ ЗУБІВ З ПЛАСТИЧНИХ ТА ТВЕРДИХ МАТЕРІАЛІВ

(1 година)

1. Актуальність теми

Зуби – органи, що служать для первинної механічної обробки їжі: захоплення, розрізання, розривання, утримання і перетирання їжі. До того ж вони виконують певну естетичну функцію та беруть участь у формуванні звуків мови. Тому вивчення клініко-анатомічних особливостей будови постійних зубів закладає основу професійних знань та навичок лікаря-стоматолога і є невідкладною частиною його практичної підготовки.

2. Навчальні цілі заняття

Рівень теоретичних знань

1. Знати анатомічну будову зуба;
2. Знати ознаки належності зубів.
3. Засвоїти зубну формулу постійних зубів за А. Zsigmondy, американську схему та FDI-зубну формулу.
4. Вивчити основні анатомо-топографічні ознаки різців верхньої щелепи.
5. Вивчити основні анатомо-топографічні ознаки іклів верхньої щелепи.
6. Вивчити основні анатомо-топографічні ознаки малих кутніх зубів верхньої щелепи.
7. Вивчити основні анатомо-топографічні ознаки великих кутніх зубів верхньої щелепи.

Рівень практичних навиків

1. Вміти відрізнити різні групи зубів верхньої щелепи.
2. Вміти моделювати з пластиліну постійні зуби верхньої щелепи.
3. Вміти заповнювати зубну формулу FDI, за А. Zsigmondy, за американською схемою.

Рівень професійних вмінь

1. Оволодіти вміннями відрізнити різні групи зубів верхньої щелепи.
2. Оволодіти вмінням моделювати з пластиліну постійні зуби верхньої щелепи.
3. Оволодіти вміннями заповнювати зубну формулу FDI, за А. Zsigmondy, за американською схемою.

Творчий рівень

Вміти моделювати з пластиліну постійні зуби верхньої щелепи у разі ускладненої клінічної ситуації за потреби реконструкції зубного ряду.

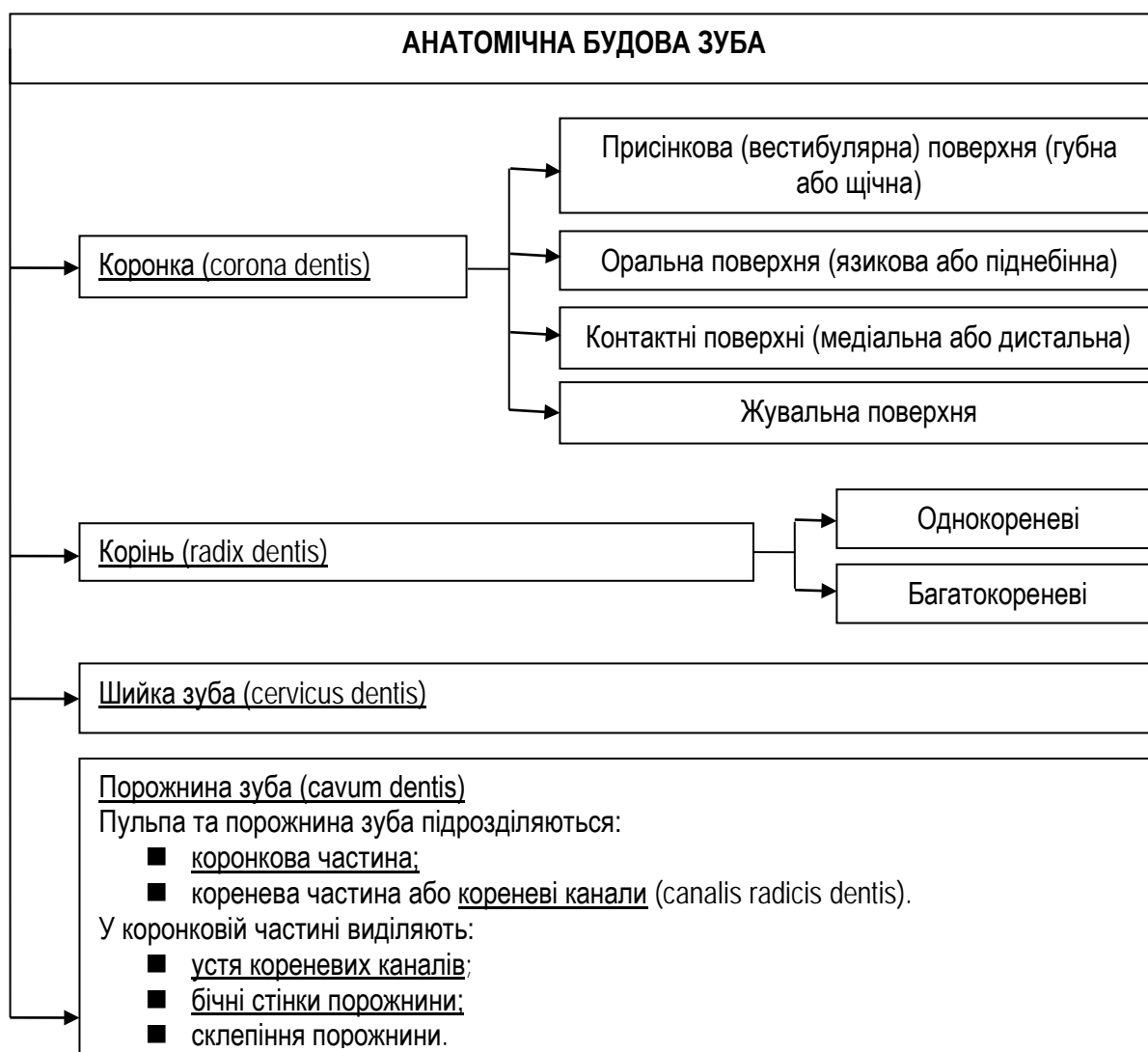
3. Матеріали доаудиторної самостійної роботи

3.1. Базові знання, навички, вміння, необхідні для вивчення теми

1. Знати анатомічну будову зуба.
2. Знати ознаки належності зубів.
3. Знати основні анатомо-топографічні ознаки різців верхньої щелепи.
4. Знати основні анатомо-топографічні ознаки іклів верхньої щелепи.
5. Знати основні анатомо-топографічні ознаки малих кутніх зубів верхньої щелепи.
6. Знати основні анатомо-топографічні ознаки великих кутніх зубів верхньої щелепи.
7. Вміти відрізнити різні групи зубів верхньої щелепи.
8. Знати диференційні анатомо-топографічні ознаки тимчасових і постійних зубів.
9. Вміти правильно проводити диференціацію різних груп тимчасових та постійних зубів.

3.2. Зміст теми заняття

Схема 3.1. Анатомічна будова зуба

ОЗНАКИ НАЛЕЖНОСТІ ЗУБІВ

Ознаки зубів дозволяють визначати належність зубів до правої чи лівої половини верхньої чи нижньої щелеп (схема 3.2.).

Схема 3.2. Ознаки належності зубів

АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗУБІВ І ЗУБНИХ РЯДІВ ЛЮДИНИ

У людини є 28-32 постійних зуба:

1. **Різці (*dentēs incisivi*)** виконують функцію відкушування (розрізання) їжі. Різців у людини 8 – по 4 на верхній і нижній щелепах.
2. **Ікла (*dentēs canini*)** призначені для відривання і частково для розтирання їжі. Їх у людини 4. Вони розташовані по 2 на кожній щелепі.
3. **Малі кутні зуби (премоляри, *dentēs praemolares*)** призначені для роздавлювання та розтирання їжі. У людини 8 малих кутніх зубів – по 4 на верхній і нижній щелепах.
4. **Великі кутні зуби (моляри, *dentēs molares*)** призначені для подрібнення та розтирання їжі. Всього у людини 8-12 великих кутніх зубів. Треті великі кутні зуби називають зубами «мудрості» (*dens sapiens*); присутність їх в зубному ряду непостійна.

Зуби мають ряд утворень, анатомічних елементів і естетичних характеристик, важливих з клінічної точки зору:

- екватор
- жувальні горбки
- борозни (фісури)
- маргінальний гребінь
- контактним пунктом
- форма різального краю
- топографія прозорих і opakових (непрозорих) ділянок

ЗУБНА ФОРМУЛА

Це спосіб графічного позначення окремих зубів в медичній документації і спеціальній літературі. Зубну формулу використовують для позначення як постійних, так і молочних (тимчасових) зубів.

Порядок розташування зубів у щелепах відображають у вигляді **зубної формули**. Зубна формула являє собою дзеркальне відображення зубних рядів.

Існує кілька способів (схем) позначення зубів і оформлення зубної формули.

1. Зубна формула постійних зубів за А. Zsigmondy (**клінічна формула**):
87654321 | 12345678

87654321 | 12345678

Зуба формула молочних зубів за А. Zsigmondy:

V	IV	III	II	I	I	II	III	IV	V
V	IV	III	II	I	I	II	III	IV	V

2. G. Gunningham (1883) запропонував використовувати в зубних формулах послідовне позначення для постійних зубів – арабські цифри від 1 до 32, а для молочних – латинські літери від А до Т. Таку зубну формулу використовують у США (*американська схема*).

3. FDI-зубна формула передбачає двоцифрове позначення зубів без додаткових знаків або символів. Обидві щелепи поділені вертикальною лінією, що проходить між центральними різцями, на чотири квадранти. Їх позначають за годинниковою стрілкою відповідно: правий верхній – 1, лівий верхній – 2, лівий нижній – 3, правий нижній – 4. Згідно з цією схемою перша цифра в позначенні зуба відображає номер квадранта, а друга – номер зуба в даному квадранті. Нумерацію зубів проводять від центральної лінії до периферії.

Групу **різців (dentes incisivi)** складають вісім зубів, по чотири на кожній щелепі, які містяться у середині зубних рядів. Їх часто називають передніми зубами, вони виконують функцію відкушування їжі. Тому коронки різців мають форму доліт або лопаточок, розміщених майже у фронтальній площині, і закінчуються різальним краєм. У кожній щелепі розрізняють по два центральних (або медіальних) і по два бічних (латеральних) різці.

Верхні фронтальні різці мають певні анатомічні особливості стосовно співвідношення їх ширини у висоти. Встановлено, що висота і ширина фронтальних зубів пропорціонального зубного ряду співвідносяться між собою за принципом золоті пропорції. Її суть полягає в пропорціональному поділі відрізка на частини у такому співвідношенні, коли весь відрізок відноситься до більшої частини так, як більша частина відноситься до меншої частини відрізка. В математичному вираженні це виглядає таким чином:

$$S:L=1:0,618$$

де **S** – довжина цілого відрізка, **L** – довжина більшої частини відрізка.

Таким же чином співвідноситься між собою ширина центральних і латеральних різців. Тоді величини ширини верхніх чотирьох фронтальних різців співвідносяться між собою таким чином: 1:1,3/1,3:1. Подібні співвідношення величин ширини та висоти різців необхідно враховувати у разі відновлення (реставрації) коронок різців сучасними пломбувальними матеріалами (наприклад, композиційними) для досягнення найкращого косметичного ефекту.

Верхні центральні (медіальні) різці — найбільші з групи різців. Вони мають коронку, що за формою нагадує широку лопату або долото. На різальному краю зубів, що недавно прорізалися, можна розрізнити три зубчики, які потім поступово стираються. Присінкова поверхня коронки помітно опукла, на ній розташовуються дві мало виражені борозенки, що йдуть у напрямку до різального краю і закінчуються між його горбками. Язикова поверхня різця увігнута, на ній добре виражений зубний горбок

(*tuberculum dentale*), величина якого досить сильно варіює. По краях цієї поверхні проходять два поздовжніх валики, які поступово стовщуються до шийки і зливаються з горбком. Інколи в місці сходження валиків утворюється ямка. Контактні поверхні мають форму кривого клина, який звужується до різального краю за рахунок більшої ввігнутості язикової поверхні.

Корінь зуба досить масивний, подовжений, конусоподібний. Присінкова його поверхня широка, бічні дещо збігаються у напрямку до піднебіння. Верхівка кореня заокруглена, на ній добре видно отвір верхівки кореня зуба. Корінь зуба у 100 % випадків має один канал. На верхніх центральних різцях майже завжди добре виражена кривизна коронки, ознака кута є чіткою на нестертих зубах, ознака кореня виражена менш помітно. Порожнина зуба відповідає його зовнішній формі. У коронці вона має вигляд здавленої трикутної щілини із виступами, спрямованими до різального краю, що відповідають його формі. Порожнина зуба, звужуючись у напрямку до кореня, без різкої межі поступово переходить в один досить широкий і прямий кореневий канал. Форма каналу загалом повторює форму кореня зуба.

Верхні бічні (латеральні) різці мають менші розміри, часто варіюють за розміром і (формою, інколи вони редуковані. Форма коронки у них також долотоподібна, але з більш випуклою присінковою поверхнею. На язиковій поверхні є добре виражені два валики і зубний горбок, спереду від якого може бути сліпа ямка — *foramen caecum*. Латеральні різці мають виражені ознаки кривизни коронки, кута і кореня. Їхні корені стиснуті в поперечному напрямку, тому контактні поверхні ширші і сходяться у напрямку до піднебіння. Порожнина бічного різця копіює форму зуба і в коронковій частині має щілиноподібну форму. Найоб'ємніша частина порожнини зуба міститься у його шийці і біля пришийкової частини. Поступово звужуючись, вона переходить у кореневий канал, який також досить широкий.

Ікла (*dentés canini*). До них належать чотири зуби — два на верхній і два — на нижній щелепі, кожне ікло розміщене дистально за різцями. Для них характерні клиноподібна форма коронки і масивний корінь. Основною функцією ікол є відрив щільних, твердих часток їжі. Ікла мають більшу, ніж різці, коронку з широкою основою.

Верхні ікла мають масивну конусоподібну коронку, інколи списоподібної форми. Різальний край коронки, крім кута, утворює зубець ікла і має ще два кути — медіальний та латеральний, утворені відношенням різального краю до контактних поверхонь. Губна поверхня ікла опукла у вертикальному напрямі і має валик, який поділяє її на дві фасетки: меншу — медіальну і більшу — латеральну. Язикова поверхня ледь опукла і має також поздовжній валик, що йде від шийки до різального горбка зуба і поділяє її на медіальну і латеральну фасетки; з боків валика нерідко бувають невеликі заглиблення. Коронка має широкі контактні поверхні, причому розмір медіальної звичайно перевищує розмір дистальної. Корінь верхнього ікла найдовший з усіх коренів зубного ряду. Він має овальну форму, оскільки

трохи стиснутий у медіально-дистальному напрямку. Медіальна і латеральна поверхні кореня дуже широкі і майже у всіх випадках мають поздовжні ледь виражені борозенки.

Верхні ікла мають усі добре виражені ознаки відмінностей зубів. Порожнина зуба починається поодиноким конусоподібним виступом відповідно до зубця коронки. Вона найбільш розширена у пришийковій частині коронки і шийки зуба. Поступово звужуючись, без певної межі порожнина зуба переходить у кореневий канал. Верхівка кореня трохи закруглена й іноді може відхилитися у дистальний бік.

Малі кутні зуби (*dentes premolareis*). Основною функцією малих кутніх зубів є розтирання їжі, тому вони мають жувальну поверхню (*facies masticatoria*) коронки, або, як її ще називають, поверхню змикання — *facies occlusalis*. Вона має жувальні горбки, які поділяють на щічні та язикові (піднебінні), тому інколи малі кутні зуби ще називають *dentes bicuspidati*. Усього в зубних рядах вісім малих кутніх зубів, які розміщуються по два дистальніше від іклів. Розташований безпосередньо за іклом зуб називається першим, а дистальніше — другим малим кутнім зубом.

Верхні перші малі кутні зуби характеризуються коронкою призматичної форми, присінкова (вестибулярна, щічна) поверхня завжди ширша, ніж язикова – піднебінна. Коронка має овальну форму, діаметр якої більший у щічно-язиковому напрямку. Щічна поверхня опукла, чітко виявляються ознаки кривизни коронки, яка у цих зубів нерідко може бути зворотною, тобто задня (дистальна) частина поверхні є опуклішою, ніж передня. Контактні поверхні мають прямокутну форму, вони опуклі, причому опуклішою є дистальна поверхня. Жувальна поверхня має форму овалу, впоперек неї проходить борозна, яка відокремлює щічний та язиковий горбки. Язиковий горбок дещо менший, ніж щічний, по краях поверхні між ними проходять валики. Корінь малого кутнього зуба стиснутий у медіально-дистальному напрямку, має на контактних поверхнях поздовжні борозни, часто буває роздвоєний на різних відрізках своєї довжини, і тоді обидва корені (щічний та язиковий) мають загостреніші верхівки. Чим вище розміщена межа розщеплення кореня, тим більше конвергують горбки жувальної поверхні. Ознаки кута і кореня бувають добре вираженими. Порожнина зуба також стиснута у медіально-дистальному напрямку, має добре виражені склепіння з двома виступами у напрямку горбків. Порожнина коронки має виражені чотири стінки, а в разі значного роздвоєння кореня також і дно з двома отворами — входами до кореневих каналів. Якщо роздвоєння не спостерігається, тоді порожнина поступово переходить у звужений у медіально-дистальному напрямку кореневий канал. У 85 % випадків спостерігається два канали, у 9 % — один, у 6 % — три.

Верхні другі малі кутні зуби подібні до перших, мають овальну форму і дещо менші, ніж перші. Обидва горбки жувальної поверхні розвинені однаково і розміщені практично на одному рівні. Зуб має всі чітко виражені ознаки відмінності. Корінь один, конусоподібної форми, латеральні його поверхні стиснуті з боків. Інколи спостерігається часткове роздвоєння кореня

біля його верхівки. Порожнина другого малого кутнього зуба подібна до порожнини першого і поступово переходить у канал кореня. Приблизно у 40 % випадків спостерігаються два канали, які часто біля верхівки зливаються в один.

Великі кутні зуби (*dentes molares*) слугують для подрібнення та розтирання твердої їжі, тому вони мають масивну коронку з великою жувальною поверхнею. Великі кутні зуби — багатокореневі зуби, на нижній щелепі вони мають по два корені, на верхній — по три. Всього великих кутніх зубів за умови повних зубних рядів дванадцять, по шість на кожній щелепі. Вони розташовані позаду малих кутніх зубів і є останніми в зубних рядах. Найближчий з них називається першим, найдальший — третім. У верхніх великих кутніх зубах два корені розміщені з боку щічної поверхні (щічні) — медіальний та дистальний, а третій, спрямований у язиковий (піднебінний) бік, — піднебінний корінь. У нижніх великих кутніх зубів два корені — медіальний та дистальний. Величина великих кутніх зубів поступово зменшується від першого до третього, може зменшуватись і кількість коренів.

Верхні перші великі кутні зуби мають коронку ромбоподібної форми, витягнуту в передньо-задньому напрямку з найбільшою діагоналлю від щічного до язиково-дистального країв коронки. На жувальній поверхні є чотири горбки — два щічних і два піднебінних, розділених Н-подібною борозною. Медіальна борозна проходить напівдугою від щічної поверхні до медіальної, відокремлюючи щічний медіальний горбок. Дистальна борозна також напівдугою відокремлює у задньодистальній частині язиковий дистальний горбок. Обидві ці борозни з'єднуються короткою навскісною борозною, що йде вздовж найбільшої діагоналі і відокремлює щічний дистальний горбок від язикового медіального. Щічні горбки гостріші від язикових, а медіальні більші, ніж дистальні. Найбільшим є медіально-щічний горбок, а найменшим — дистально-щічний, передні горбки завжди більші, ніж задні.

Щічна поверхня зуба опукла, поділена борозенкою, має добре виражену ознаку кривизни коронки. Язикова поверхня менша, ніж щічна, опукла, має ледь виражену борозенку, яка переходить з жувальної поверхні. На передньоязиковому горбку збоку язикової поверхні звичайно є додатковий горбок (*tuberculum anomalii Carabelli*), виражений більшою або меншою мірою. Перші верхні великі кутні зуби мають три добре виражені корені: два щічних (медіальний та дистальний) і один піднебінний. Щічні корені сплюснені спереду назад, найкоротшим є дистальний. Піднебінний корінь майже круглий, найбільший з усіх, його верхівка значно віддалена від верхівок щічних коренів. Усі ознаки відмінності зубів добре виражені. Основна частина порожнини зуба розташована у пришийковій частині коронки зуба, має на поперечному розрізі форму ромба відповідно до форми коронки. На склепінні вона має виступи, що відповідають формі коронки та горбкам жувальної поверхні. У напрямку до устя каналів порожнина зуба звужується, маючи над устями форму трикутника з верхівками в устях

каналів. Дно порожнини, переходячи через опуклу біфуркацію коренів, продовжується у три кореневі канали: один добре прохідний, піднебінний, і два щічних (медіальний та дистальний).

Верхні другі великі кутні зуби менші, ніж перші, і мають досить варіабельну форму коронки. Досить часто (у 45 % випадків) її форма нагадує таку першого великого кутнього зуба, відрізняючись відсутністю аномального горбка. Частіше коронка зуба і жувальна поверхня мають трикутну форму, на останній розміщені три горбки — два щічні та один піднебінний. У разі третього варіанта коронка моляра видовжена в медіально-дистальному напрямку, вкорочена у щічно-язиковому і схожа на витягнуту призму.

На жувальній поверхні є чотири горбки, три з них щічні (великі) і один піднебінний у вигляді валика. У четвертому варіанті коронка і жувальна поверхня ще більше витягнуті в медіально-дистальному напрямку. Для нього характерним є розміщення горбків в один ряд, що навскіс перетинає зубну дугу, коронка у такому разі стає вузькою, сплющеною.

Другий верхній великий кутній зуб має три корені, дещо менші, ніж корені першого великого кутнього зуба. Іноді спостерігається зрощення щічних або навіть усіх коренів в один конусоподібний, на якому в місці зрощення є лише борозенки. Усі ознаки відмінностей зубів добре виражені. Порожнина зуба звичайно розташована у пришийковій частині коронки і продовжується у три канали. Порожнина коронки повторює обриси зуба. У 70 % випадків зуб має три канали, у 30 % — чотири.

Верхні треті великі кутні зуби у зв'язку з пізнім прорізуванням отримали також назву зубів мудрості — *dentis serotinus*. Форма і величина зуба значно варіюють, розміри, як правило, менші, ніж інших великих кутніх зубів. Іноді його коронка може досягати розмірів перших молярів і за формою нагадувати їх. Найчастіше коронка має три горбки, але може мати і п'ять-шість. Кількість коренів також варіює — від одного до чотирьох-п'яти. Відповідно до форми коронки та кількості коренів змінюється і конфігурація порожнини зуба.

3.3. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Практикум з терапевтичної стоматології (фантомний курс) / А.В.Борисенко, Л.Ф.Сідельнікова, М.Ю.Антоненко, Ю.Г.Коленко, О.О.Шекера. – Київ, 2011. – 512 с.
2. Данилевський М.Ф., Борисенко А.В., Політун А.М., Сідельнікова Л.Ф., Несин О.Ф. Терапевтична стоматологія: Підручник; У 4 т. – Фантомний курс / М.Ф.Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, Л.Ф. Сідельнікова, О.Ф. Несин – Київ: Медицина, 2007. – 304 с.
3. Данилевский Н.Ф., Борисенко А.В., Политун А.М., Сидельникова Л.Ф., Несин А.Ф. Терапевтическая стоматология: Учебник; В 4 т. – Пропедевтика терапевтической стоматологии. – Киев: Медицина, 2011. – 400 с.

4. Боровский Е.В., Иванов В.С., Банченко Г.В. и др. Терапевтическая стоматология. – М.: Медицинское информационное агентство, 2004. – 840 с.
5. Николаев А.И., Цепов Л.М. Практическая терапевтическая стоматология. – М.: МЕДпресс-информ, 2007. – 928 с.

Додаткова

1. Ломиашвили Л.М., Аюпова Л.Г. Художественное моделирование и реставрация зубов. – М.: Медицинская книга, 2004. – 252 с.: ил.
2. Гайворонский И.В., Петрова Т.Б. Анатомия зубов человека: Учебное пособие. – СПб.: ЭЛБИ-СПб, 2005. – 56 с.
3. Горбунова И.Л. Клиническая анатомия зубов человека – М.: Медицинская книга, 2006. – 136 с.: ил.
4. Дмитриенко С.В., Краюшкин А.И., Сапин М.Р. Анатомия зубов человека. – М.: Медицинская книга, 2000. – 390 с.
5. Колесников Л.Л., Чукбар А.В. Анатомия зубов. Учеб. пособ. 2-е изд. исправленное и дополненное. – М.: Медицина XXI; Практическая медицина, 2007. – 48 с.: ил.

Електронні джерела

1. <http://disamed.net/anatomiya-zubov.html>
2. <http://tari-dental.narod.ru/toppage8.htm>
3. <http://www.eurolab.ua/anatomy/13/>

3.4. Орієнтовна карта для самостійної роботи студентів з літературою по темі заняття «Зубна формула. Клініко-анатомічні особливості різців, іклів, малих та великих кутніх зубів верхньої щелепи. Ознаки зубів»

Навчальне завдання	Вказівки	Примітки
Вивчити:		
1. Опишіть анатомічну будову зуба.	Описати анатомічну будову зуба.	
2. Запропонуйте ознаки належності зубів.	Перелічити ознаки належності зубів.	
3. Опишіть клінічну зубну формулу постійних зубів (за А. Zsigmondy), американську схему та FDI-зубну формулу.	Описати клінічну зубну формулу постійних зубів (за А. Zsigmondy), американську схему та FDI-зубну формулу.	
4. Перелічіть основні анатомо-топографічні ознаки різців верхньої щелепи.	Перелічити основні анатомо-топографічні ознаки різців верхньої щелепи.	
5. Опишіть основні анатомо-топографічні ознаки іклів верхньої щелепи.	Описати основні анатомо-топографічні ознаки іклів верхньої щелепи.	

6. Перерахуйте основні анатомо-топографічні ознаки малих кутніх зубів верхньої щелепи.	Перерахувати основні анатомо-топографічні ознаки малих кутніх зубів верхньої щелепи.	
7. Назвіть основні анатомо-топографічні ознаки великих кутніх зубів верхньої щелепи.	Назвати основні анатомо-топографічні ознаки великих кутніх зубів верхньої щелепи.	

3.5. Матеріали для самоконтроля студентів на доаудиторному етапі

3.5.А. Теоретичні питання для самоконтроля:

1. Назвіть анатомічну будову зуба.
2. Назвіть ознаки належності зубів.
3. Назвіть клінічну (за А. Zsigmondy) і формулу FDI (ВООЗ) постійних і тимчасових зубів.
4. Назвіть основні анатомо-топографічні ознаки різців верхньої щелепи.
5. Назвіть основні анатомо-топографічні ознаки іклів верхньої щелепи.
6. Назвіть основні анатомо-топографічні ознаки малих кутніх зубів верхньої щелепи.
7. Назвіть основні анатомо-топографічні ознаки великих кутніх зубів верхньої щелепи.

3.5.Б. Тестові завдання до самоконтроля репродуктивного рівня теоретичних знань

№1. Зуб має масивну конічної форми коронку, різальний край утворює виражений зубець. Який зуб може мати таку форму?

- А. Верхнє ікло
- В. Нижній перший малий кутній зуб
- С. Другий верхній малий кутній зуб
- D. Верхній другий різець
- Е. Нижній другий малий кутній зуб?

Відповідь: А.

№2. Коронка зуба має округлу форму витягнутого чотирикутника, дещо звуженого у щічному напрямку. Є два великих горбки великий щічний та менший – язиковий. Язиковий горбок може бути поділений на два-три виступи. Визначте зуб у зубному ряду?

- А. Верхній центральний різець
- В. Верхній боковий різець
- С. Другий нижній малий кутній зуб
- D. Верхній перший великий кутній зуб
- Е. Нижній другий великий кутній зуб.

Відповідь: С.

№3. Коронка зуба має ромбоподібну форму, витягнута в передньо-задньому напрямку. На жувальній поверхні має чотири, іноді п'ять горбками — два щічних і два (три) піднебінних. Який зуб має таку форму і вказану кількість горбків?

- A. Верхній третій великий кутній зуб
- B. Нижній перший малий кутній зуб
- C. Верхній перший великий кутній зуб
- D. Верхній другий великий кутній зуб
- E. Нижній другий великий кутній зуб?

Відповідь: D.

3.5.B. Задачі для самоконтроля

№1. Порожнина зуба має веретеноподібну форму, що поступово трансформується у кореневий канал. В яких зубах є порожнина такої форми?

Відповідь. Веретеноподібну форму мають порожнини верхніх ікол.

№2. Порожнина зуба має щілиноподібну форму, витягнуту в щічно-піднебінному напрямку, що переходить в один щілиноподібний канал. Який зуб має порожнину такої форми?

Відповідь. Щілиноподібну форму, витягнуту в щічно-піднебінному напрямку, що переходить в один щілиноподібний канал, має порожнина другого верхнього малого кутнього зуба.

№3. Форма коронки конічна, і коронка має один різальний край. Який зуб може мати таку форму?

Відповідь. Конічну форму коронки та один різальний край має верхнє ікло.

4. Матеріали для аудиторної самостійної роботи

4.1. Перелік навчальних практичних завдань

1. Вміти відрізнити різні групи зубів верхньої і нижньої щелеп;
2. Оволодіти вмінням моделювання з пластиліну постійних верхніх зубів.
3. Оволодіти вмінням заповнювати зубну формулу.

4.2. Професійні алгоритми для оволодіння практичними навиками та професійними вміннями

Навчальне завдання	Послідовність виконання	Попередження щодо самоконтроля
Встановити належність зубів до відповідної щелепи і сторони	1. Визначити ознаку кута коронки.	Кут коронки зуба, утворений медіально-контактною поверхнею та різальним краєм, гостріший, ніж кут, утворений дистально-контактною поверхнею і різальним краєм.
	2. Визначити ознаку кривизни коронки.	Найбільш опукла частина присінкової (вестибулярної, губної, щічної) поверхні коронки зуба розташована ближче до медіально-контактною поверхні.

	3. Визначити ознаку кореня.	Викривлення всього кореня чи його верхівки щодо поздовжньої осі зуба: різців та ікол у медіальному напрямку, а малих і великих кутніх зубів – у дистальному.
--	-----------------------------	--

4.3. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів на основному етапі практичного заняття

- Алгоритми для формування професійних вмінь.
- Муляжі, обладнання.
- Тестові нетипові ситуаційні задачі.

5. Матеріали для післяаудиторної самостійної роботи

Завдання для індивідуальної та групової пошукової дослідницької роботи студента за темою заняття:

1. Анатомічні індивідуальні особливості будови зубів верхньої щелепи

Новітні джерела інформації

1. *Ломиашвили Л.М., Аюпова Л.Г.* Художественное моделирование и реставрация зубов. – М.: Медицинская книга, 2004. – 252 с.: ил.
2. *Гайворонский И.В., Петрова Т.Б.* Анатомия зубов человека: Учебное пособие. – СПб.: ЭЛБИ-СПб, 2005. – 56 с.
3. *Горбунова И.Л.* Клиническая анатомия зубов человека – М.: Медицинская книга, 2006. – 136 с.: ил.
4. *Дмитриенко С.В., Краюшкин А.И., Сапин М.Р.* Анатомия зубов человека. – М.: Медицинская книга, 2000. – 390 с.
5. *Колесников Л.Л., Чукбар А.В.* Анатомия зубов. Учеб. пособ. 2-е изд. исправленное и дополненное. – М.: Медицина XXI; Практическая медицина, 2007. – 48 с.: ил.